

Галацька Валентина Леонідівна,
докторантка Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ТЕАТРАЛЬНА ПУБЛІЦИСТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ
В РАДІОДИСКУРСІ: ТЕМАТИКА, ПРОБЛЕМАТИКА,
АВТОРСЬКА МАНЕРА**

Сучасний український театр в постнекласичну епоху, або, як її прийнято називати, в епоху «нетехнологічного інтерактиву» [1, 13],

перебуває в пошуку новітніх методологічних принципів аналізу сценічної дійсності: як наукових, світоглядних, так і мистецьких. Виділяючи виражену дифузність театрального мистецтва, синергетичність його вияву в сьогоденну глобалізовану епоху (нелінійність, несистемність, нестабільність), відомий український театрознавець Н.Корнієнко зазначає, що художня культура й театр сьогодні «містять картини світу, у яких, ніби в бароковій химерній стилістиці, з'єднані свідомі й підсвідомі матерії» [2, 342].

Ціннісна орієнтація й гармонізація соціально-культурного простору та людської особистості, яку покликаний здійснювати сучасний театр, переконливо засвідчує його соціальнокомунікативну природу. Спорідненість із перформансом як феноменом масової культури визначає творче обличчя національного сценічного мистецтва кінця ХХ ст. Окремі зарубіжні критики трактують театр як мистецьку медію (К.Бальме), яка набуває сьогодні ознак інформативності й уособлює комунікативну функцію культури. Вона втілюється також у театральній критиці та публіцистиці як аналітично-образній презентації мистецтва Мельпомени.

Вербально-візуальна природа театрального мистецтва органічно відтворюється в радіопубліцистиці, яка за часів незалежної України розвивалася в дискурсі популяризації видатних мистецьких постатей України, театральних постановок різних років, які уособили довершені творчі здобутки видатних майстрів української сцени різних часів: А.Бучми, Я.Геляса, М.Крушельницького, О.Кусенко, Д.Мілютенка, Н.Ужвій, В.Чистякової, Г.Юри та ін. Відрадно, що їх голоси, вистави за їх участю зберігаються у багатих фондах Національної радіокомпанії України.

З часу проголошення української незалежності на всеукраїнських теренах з'явилися цікаві й національно свідомі передачі про театр, які формують у слухача потужний духовний стрижень, розвивають вербально-акустичними засобами асоціативне мислення, естетичний смак, здатність до емпатії. Найавторитетніші з них – «Театр перед мікрофоном» (радіоверсії популярних вистав), «Радіотеатр» (записані за правилами існування звукового театру класичні та сучасні вистави, інсценування прози та поезії), «Театральні обрії». Цікавим є той факт, що ці програми функціонують в радіоефірі більше тридцяти років, переживши перехід від тоталітарної епохи до національної держави. Ввібравши в себе специфічні ознаки театрального мистецтва як синтетичного явища, ці зразки аналітично-художньої системи

журналістських жанрів виконують комунікативну, естетично-виховну, когнітивну функції, формують смаки багатьох поколінь слухачів.

Справжнім зразком театрознавчо-журналістської майстерності, багаторічного творчого життя в радіоефірі виступає програма «Театральні обрії», яка має жанровий підвид «радіоальманах», що засвідчує періодичність виходу в ефір, концептуальність творчого підходу, єдність авторського стилю ведучої Ніни Новоселицької. Грунтовність культурологічної підготовки автора, широкий кругозір в царині театрального мистецтва, майстерне розуміння психології творчого процесу в театрі дозволило цій програмі стати візитною карткою Українського радіо, а голос та авторські коментарі ведучої – поглибити «художню та смислову інтимність інформації...створити найсприятливіші умови для її сприйняття» [3, 132].

Діапазон жанрової подачі фактів театрального життя України в цій програмі досить широкий. Дифузність сутнісного осмислення подій через жанрові підвиди інтерв'ю, кореспонденції-роздуму, рецензії спостерігається в кожній радіопрограмі (хронометраж -30 хвилин). Автор Н.Новоселицька, професійно використовуючи всі можливості радіо (акустично-шумові), створює особливий ефект присутності слухача в радіостудії та в театральному залі, по-режисерськи майстерно монтує екзистенцію думки, демонструючи інтонаційні можливості свого голосу, який функціонує на низьких частотах. Це створює органічність сприйняття театрального факту, можливість його інтерпретації слухачем: «Ми зібралися в затишній квартирі гостинного господаря Ярослава Геляса. Я запам'ятала його слова: «Я не полишав театру ні на хвилину». Перебільшення, метафора? Навіть не знаю, бо він був лицарем театру» [4].

Відома журналістка пропонує свою жанрову модифікацію радіонарису про діячів театрального мистецтва, в якій присутні структурні елементи інтерв'ю, замальовки з прямою апеляцією до слухача: «Актор без гриму...Я вживаю це (без гриму) в переносному значенні, коли актор такий, як є. Ампула Володимира Нечипоренка – герой [5]. Діалогічність публіцистичного мислення виявляється в позиції інтерв'ю, в якому активно функціонує складова відомої комунікативної моделі «комунікант – комунікат». Вона вибудовується за законами асоціативності мислення, які провокує мистецтво театру й радіопубліцистика як аналітично-образна його проєкція:

Новоселицька : «А тепер ближче до справи, яка нас познайомила...»

Нечипоренко: «Думка актора повинна перейти через мікрофон, потрібно передати паузу, інтонацію, голос» [5].

У творчому арсеналі передачі «Театр перед мікрофоном» присутній жанр радіозамальовки з елементами інтерв'ю-діалогу: «Хто не знає Ніну Матвієнко? Її пісня, чи то сольна, чи тріо – це театр. Тому я прошу розповісти, як все це починалося» [6]. Аналітична тональність Н.Новоселицької ґрунтується на особистісній ерудованості, глибині осягнення проблем функціонування сучасного театру, вдалій комбінації засобів впливу на емоційну та раціональну сфери людини. Такі особливості презентації театрального дискурсу в ефірі Українського радіо засвідчують авторську майстерність в осмисленні теми, глибину аналітичної розробки проблеми, яскраву суб'єктивізацію думки.

Дифузність публіцистичної інтерпретації фактів театральної дійсності України в радіодискурсі визначається монтажним поєднанням різножанрових утворень (замальовка, інтерв'ю, огляд, портретний нарис), діалогічністю манери мислення, інтелектуальним наповненням театрального концепту, оригінальними словесними прийомами його інтерпретації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левченко О.Г. Театр у сфері філософської антропології /О.Г.Левченко.-К.: Нац. центр театр. мист. ім. Леся Курбаса, 2012.- 290 с.
2. Корнієнко Н.М. Запрошення до хаосу. Театр (художня культура) і синергетика. Спроба нелінійності /Н.М.Корнієнко. –К.: Нац. центр театр. мист. ім. Леся Курбаса, 2010. -280 с.
3. Лизанчук В.В. Радіожурналістика: засади функціонування /В.В.Лизанчук. –Л.: ПАІС, 2000. -366 с.
4. Новоселицька Н.М. Театральні обрії. Легенда про любов (Ярослав Геляс). Радіоєфір 13 січня 2007 року. Хронометраж -30 хв.
5. Новоселицька Н.М. Театральні обрії. Актор без гриму (Володимир Нечипоренко). Радіоєфір 18 лютого 2008 р. Хронометраж -30 хв.
6. Новоселицька Н.М. Театральні обрії. Театр пісні (Ніна Матвієнко). Радіоєфір 12 березня 2003 р. Хронометраж -30 хв.